

Orlov til u-landsfrivilligs ægtefælle

Fundet det beklageligt, at undervisningsministeriet først tog stilling til en klage over afslag på forlængelse af en orlov en uge før orlovsperiodens udløb.

FOB nr. 84.223

Fundet det mindre heldigt, at undervisningsministeriet - alene af formelle grunde - endnu ikke i forhold til de kommunale skolemyndigheder havde taget stilling til en henstilling fra udenrigsministeriet om at vise imødekommenhed overfor ansøgninger om tjenestefrihed til ægtefæller til eksperter, som udsendes af Danida. Henstillet til undervisningsministeriet, at ministeriet over for de kommunale skolemyndigheder snarest tog stilling til henstillingen.

Udtalt, at det havde været ønskeligt, om undervisningsministeriet i den foreliggende sag havde gjort en kommunal skolemyndighed bekendt med henstillingen og ministeriets stilling hertil, således at den kommunale skolemyndighed kunne træffe afgørelse om en ansøgning om orlov på denne baggrund.

(J. nr. 1983-914-70).

A klagede over sagsbehandlingstiden i undervisningsministeriet og over ministeriets afgørelse i skrivelse af 26. juli 1983, hvorved ministeriet ikke fandt grundlag for at kritisere Vejle amtsråds afgørelse i skrivelse af 21. april 1983. Vejle amtsråd havde afvist A's klage over Gedved kommunalbestyrelses afslag på A's ansøgning om forlængelse af tjenestefrihed fra den skole, som A var ansat på, med skoleåret 1983/84.

Det fremgik af de foreliggende oplysninger, at A pr. den 1. august 1973 blev ansat ved Gedved kommunes skolevæsen som lærer på X skole.

I skrivelse af 22. maj 1981, med uddybende oplysninger i skrivelse af 31. maj 1981, ansøgte A Gedved kommune om orlov for perioden fra den 1. august 1981 til den 31. juli 1982. A oplyste, at årsagen til ansøgningen var, at hendes ægtefælle havde fået ansættelse som assisterende ekspert i New Delhi i Indien ved ILO - International Labour Organization - under FN. A anførte bl.a., at hun ikke på forhånd var sikret noget arbejde i Indien, men at hun var vidende om, at der var gode muligheder for beskæftigelse i New Delhi, og at et af hendes liniefag var engelsk, således at opholdet i Indien, hvor et af de officielle sprog er engelsk, ville styrke hendes sprogkundskaber. A oplyste samtidig, at hendes ægtefælle var ansat i henhold til FN-kontrakt på sædvanlige FN-vilkår, hvilket bl.a. indebar, at der var tale om 12 måneders kontrakter, der kunne forlænges maksimalt 3 gange. Efter de maksimalt 3 år ville A og hendes ægtefælle vende tilbage.

Gedved kommune, kommunalbestyrelsen, imødekom i skrivelse af 3. juni 1981 A's ansøgning om orlov fra stillingen som lærer ved Gedved kommunes

skolevæsen fra den 1. august 1981 til den 31. juli 1982 (senere ændret efter A's ansøgning til perioden fra den 1. oktober 1981 til den 31. juli 1982). Kommunen anmodede samtidig om, at A - såfremt hun ønskede orloven forlænget - indsendte anmodning herom til kommunen inden den 1. april 1982.

A ansøgte i skrivelse af 16. februar 1982 Gedved kommune om, at orloven blev forlænget med yderligere 1 år med virkning fra den 1. august 1982. A anførte i skrivelsen bl.a., at hun underviste sin datter i engelsk, men at det ikke var lykkedes hende at opnå beskæftigelse ved undervisningsarbejde. A henviste til, at der muligvis ville opstå problemer med det indiske udenrigsministerium, hvis hun påtog sig arbejde, idet hun var kommet ind i Indien som ledsager til sin ægtefælle under forudsætning af, at hun ikke påtog sig arbejde. A håbede dog, at det ville lykkes at få beskæftigelse ved undervisningsarbejde og henviste i øvrigt til, at hun ved flere lejligheder havde ledsaget sin ægtefælle ved besøg i andelsforetagender af forskellig karakter. A fandt derfor opholdet særdeles udbytterigt.

Gedved kommune, kommunalbestyrelsen, imødekom i skrivelse af 7. april 1982 A's ansøgning om forlængelse af orloven til den 31. juli 1983. Kommunen anmodede samtidig A om - af hensyn til tilrettelæggelsen af skoleåret 1983/84 - senest den 1. marts 1983 at meddele kommunalbestyrelsen, hvorvidt hun ønskede at indtræde i sin stilling på ny ved udløbet af orloven den 31. juli 1983.

I skrivelse af 7. januar 1983 ansøgte A Gedved kommune om, at orloven blev forlænget med yderligere 1 år for perioden fra den 1. august 1983 til den 31. juli 1984. A anførte, at hendes ægtefælles kontrakt ville blive forlænget med endnu en periode på 1 år, idet ILO havde været yderst tilfreds med hans arbejde. A meddelte endvidere, at hun - væsentligst på grund af det indiske udenrigsministerium - desværre ikke havde fået arbejde som lærer i Indien, men at hun var »aktiv i en legestue for små børn fra en række forskellige lande«. A henviste endvidere til, at hun havde deltaget i flere kurser af forskellig art, og at hun fortsat ledsagede sin ægtefælle ved hans forskellige besøg i Indien.

Gedved kommune meddelte i skrivelse af 2. marts 1983 A, at hendes ansøgning om forlængelse af orlov havde været forelagt kommunalbestyrelsen i dens møde den 1. marts 1983, »hvor det efter indstilling fra skolekommissionen vedtoges ikke at imødekomme det ansøgte«. Kommunen gik herefter ud fra, at A fra den 1. august 1983 på ny var til tjeneste ved kommunens skolevæsen, medmindre hun senest den 1. maj 1983 havde givet meddelelse om en anden beslutning.

A anmodede i skrivelse af 10. marts 1983 Danmarks Lærerforening om bistand i anledning af Gedved kommunes afslag på ansøgningen om forlængelse af orloven med yderligere 1 år. A anførte i skrivelsen bl.a., at Gedved kommune tidligere havde bevilget orlov i mere end to år til lærere i Gedved kommune.

Danmarks Lærerforening anmodede Gedved kommune om at begrunde kommunens afslag og i den anledning anførte kommunen i en skrivelse af 22. marts 1983 til lærerforeningen:

»... kommunen (har) tidligere ... bevilget pågældende orlov for skoleåret 1981/82 og for skoleåret 1982/83.

Efter ansøgning hvert år forud for skoleårets planlægning, har kommunalbestyrelsen bevilget orlov for 1 år, dog uden at give noget løfte om, at orlov kan forventes det efterfølgende skoleår.

Det er såvel skolekommissionens som kommunalbestyrelsens opfattelse, at bevilling af orlov udover 2 års varighed kun bør meddeles i ganske særlige tilfælde, og kun hvis de af læreren anførte vidtgående individuelle begrundelser kan anses for tilfredsstillende i undervisningsmæssig henseende.

Man er specielt betænkelig ved den forældende virkning, som en langvarig orlov kan have på den pågældende lærers pædagogiske og faglige viden, hvis vedkommende ikke i orlovsperioden vedligeholder sin læreruddannelse gennem undervisning eller lignende aktiviteter.

Ovennævnte betænkeligheder er kommet til udtryk ved den afgørelse, som er meddelt lærer (A).«

Danmarks Lærerforening klagede i skrivelse af 29. marts 1983 på A's vegne til Vejle amtskommune, amtsrådet, over Gedved kommunes afgørelse.

Udenrigsministeriet anmodede i skrivelse af 6. april 1983 Gedved kommunes borgmester om at imødekomme A's ansøgning om orlov. Ministeriet henviste til, at Danida, som led i Danmarks deltagelse i det bilaterale udviklingssamarbejde, udsendte assisterende eksperter ansat i FN og dets underorganisationer til en række udviklingslande, og til at A's mand således var ansat ved ILO, som gerne så, at han forlængede opholdet med et 3. og sidste år.

Gedved kommune anførte i skrivelse af 11. april 1983 til Vejle amtskommune følgende i anledning af Danmarks Lærerforenings klage over kommunens afslag på A's ansøgning om orlov:

»Gedved kommune har i sin begrundelse for afslaget til Danmarks Lærerforening påpeget, at man er betænkelig ved den forældende virkning, som en langvarig orlov kan have på den pågældende lærers pædagogiske og faglige viden, hvis vedkommende ikke i orlovsperioden vedligeholder sin læreruddannelse gennem undervisning eller lignende aktiviteter.

Der er i denne begrundelse netop taget hensyn til tjenestens tarv, og man finder ikke sådanne aktiviteter beskrevet i (A's) ansøgning, som kan vedligeholde læreruddannelsen.

Hertil kommer, at (X) skole i det kommende skoleår i givet fald vil have 3 årsvikarer, idet kommunalbestyrelsen den 1. marts 1983 har bevilget en lærer orlov i et år og den 5. april 1983 har bevilget yderligere en lærer orlov i 2 år, begge med tjeneste ved (X) skole.«

Vejle amtskommune, undervisnings- og kulturudvalget, traf afgørelse i sagen i udvalgets møde den 19. april 1983, hvilket blev meddelt Danmarks Lærerforening ved skrivelse af 21. april 1983. Amtskommunen anførte bl.a. følgende:

» ...

Gedved kommunes udtalelse til amtskommunen gentager kommunens syn på tjenestens tarv set i forhold til langvarig tjenestefrihed uden faglig/pædagogisk aktivitet. Det er endvidere oplyst, at den skole, hvor (A) skal gøre tjeneste, skal besætte 3 stillinger med årsvikarer, hvis ovennævnte ansøgning godkendes, fordi kommunalbestyrelsen har givet 2 andre lærere tjenestefrihed (førstegangs).

Sagen blev behandlet på undervisnings- og kulturudvalgets møde den 19. april 1983, hvor det vedtoges at afvise klagen alene under hensyn til, at der ellers ved (X) skole skal besættes 3 stillinger med årsvikarer i skoleåret 1983/84.

...«

A orienterede i skrivelse af 29. april 1983 udenrigsministeren om afslaget på ansøgningen om tjenestefrihed og anmodede ministeren om at gøre sin indflydelse gældende over for undervisningsministeren.

Gedved kommune, kommunalbestyrelsen, meddelte i skrivelse af 3. maj 1983 udenrigsministeriet, at kommunalbestyrelsen, foranlediget af udenrigsministeriets skrivelse af 6. april 1983, havde forelagt de forhold, som udenrigsministeriet havde anført, for skolekommissionen og på denne baggrund forespurgt skolekommissionen, om dette gav anledning til en ændret indstilling til kommunalbestyrelsen. Skolekommissionen fastholdt sin oprindelige indstilling, som var begrundet i hensynet til tjenestens tarv, herunder at X skole ved en forlængelse af tjenestefrihed og på grund af yderligere imødekommet tjenestefrihed til andre lærere ved skolen skulle have ansat 3 årsvikarer i det kommende skoleår. Kommunalbestyrelsen ønskede på denne baggrund ikke at genoptage sagen og fastholdt dermed sit afslag.

Danmarks Lærerforening klagede i skrivelse af 5. maj 1983 til undervisningsministeriet over Vejle amtskommunes afgørelse. Foreningen anmodede undervisningsministeriet om at fremskynde sagsbehandlingen mest muligt af hensyn til den usikre situation, som A og hendes familie befandt sig i.

Udenrigsministeren meddelte i skrivelse af 17. maj 1983 til A's ægtefælle bl.a., at udenrigsministeriet havde henstillet til undervisningsministeriet, at A fik bevilget yderligere 1 års orlov.

Forinden undervisningsministeriet traf afgørelse i sagen, anmodede ministeriet i skrivelse af 19. maj 1983 Vejle amtskommune om en udtalelse snarest belejligt.

Danmarks Lærerforening rykkede telefonisk den 6. juni 1983 ministeriet for svar.

Vejle amtskommunes undervisnings- og kulturudvalg afgav udtalelse til undervisningsministeriet i skrivelse af 9. juni 1983.

Danmarks Lærerforening rykkede telefonisk og skriftligt den 13. juli 1983 undervisningsministeriet for en afgørelse og anmodede om ministeriets svar senest i løbet af uge 30 og inden den 29. juli 1983.

ILO meddelte i telex den 19. juli 1983 til A's ægtefælle bl.a., at Danida havde gjort alt for, at A kunne få forlænget sin orlov, men at dette havde været forgæves.

Undervisningsministeriet meddelte i skrivelse af 26. juli 1983 til Danmarks Lærerforening bl.a. følgende:

» ...

I denne anledning skal man udtale, at det ifølge § 18, stk. 1, i undervisningsministeriets cirkulære af 22. juni 1976 om tjenestefrihed og nedsat tjenestetid for folkeskolens tjenestemænd m.fl., jfr. § 1, er kommunalbestyrelsen, der afgør, om en ansøgning om tjenestefrihed er »forenelig med tjenestens tarv«, hvilket begreb som påpeget af Vejle amtsråd ikke nærmere er defineret. I denne forbindelse bemærkes, at kommunalbestyrelsen vil kunne afslå en ansøgning om tjenestefrihed, selv om det ikke vil være uforeneligt med tjenestens tarv at imødekomme den.

Endvidere bemærkes, at det af Gedved kommunes skrivelse af 11. april 1983 til Vejle amtsråd fremgår, at der henholdsvis den 1. marts og den 5. april 1983 er bevilget orlov til to lærere ved (X) skole. I tilfælde af forlængelse af (A's) tjenestefrihed ville der således ved samme skole i skoleåret 1983/84 skulle besættes 3 stillinger med årsvikarer. Det bemærkes i øvrigt, at Vejle amtsråds afgørelse er truffet på et tidspunkt, hvor det stod klart, at der ved (X) skole skulle besættes to stillinger med årsvikarer i skoleåret 1983/84. Der ses herfter ikke at være grundlag for at kritisere de lokale skolemyndigheders skøn over de gener, der måtte være forbundet med en forlængelse af tjenestefriheden.

Gedved kommunalbestyrelses begrundelse for ikke at forlænge (A's) tjenestefrihedsansøgning kan ikke karakteriseres som usaglig, ligesom det heller ikke ses, at kommunalbestyrelsen med de anførte begrundelser ikke har taget hensyn til tjenestens tarv. Ministeriet finder herefter ikke grundlag for at kritisere den af Vejle amtsråd truffede afgørelse.

...«

I klagen til mig anførte A, at hun havde indgivet ansøgning om orlov den 7. januar 1983, og at sagsbehandlingstiden - indtil undervisningsministeriets afgørelse forelå den 26. juli 1983 - således varede 6½ måned, hvilket ikke var acceptabelt i betragtning af, at undervisningsministeriets afgørelse forelå kun 1 uge før skoleårets start den 4. august 1983, og at A på tidspunktet for undervisningsministeriets afgørelse havde ophold i Indien. A anmodede om min stillingtagen til, om der ved ændringer i lov eller praksis burde tilvejebringes sikkerhed for, at der altid blev bevilget orlov i andre tilfælde, svarende til det foreliggende.

I udtalelser, som jeg i anledning af klagen indhentede fra Gedved kommune, Vejle amtskommune og undervisningsministeriet, henholdt de nævnte myndigheder sig til deres afgørelser.

Efter min gennemgang af sagens akter anmodede jeg undervisningsministeriet om nærmere oplysninger bl.a. om det retlige grundlag for ministeriets afgørelse i skrivelsen af 26. juli 1983 og oplysninger om bl.a. en generel henstilling fra Danida om at bevilge orlov i tilfælde som A's.

Undervisningsministeriet anførte i den anledning i en udtalelse:

»... undervisningsministeriet er opmærksom på, at en kommunal skolemyndigheds afgørelse af sager om tjenestefrihed til tjenestemænd i folkeskolen er omfattet af den almindelige klageadgang i skolestyrelseslovens § 65. Ministeriet har således også ved behandlingen af (A's) klage over de af henholdsvis Gedved kommunalbestyrelse og Vejle amtsråd truffne afgørelser i sagen foretaget en vurdering af disse afgørelser og har på denne baggrund fundet, at der ikke ses at være grundlag for at kritisere de lokale skolemyndigheders skøn over de gener, der måtte være forbundet med en forlængelse af tjenestefriheden, jfr. ministeriets ovennævnte skrivelse af 26. juli 1983 til Danmarks Lærerforening. I denne skrivelse har ministeriet endvidere udtalt, at man ikke finder, at kommunalbestyrelsens begrundelse for ikke at forlænge (A's) tjenestefrihedsansøgning kan karakteriseres som usaglig, ligesom det heller ikke ses, at kommunalbestyrelsen med de anførte begrundelser ikke har taget hensyn til tjenestens tarv.

Det bemærkes i denne forbindelse, at det ved behandlingen af ansøgninger fra tjenestemænd i folkeskolen om tjenestefrihed uden løn vil være naturligt at foretage en afvejning af på den ene side skolevæsenets interesse i, at der sikres eleverne en rimelig og forsvarlig undervisning, med på den anden side den pågældende lærers interesse i at opnå tjenestefriheden. I disse overvejelser må også indgå de stedlige skolemyndigheders vurdering af indsættelse af vikarer i de pågældende klasser og fag.

...

Efter formuleringen af cirkulærets (undervisningsministeriets cirkulære nr. 138 af 22. juni 1976 om tjenestefrihed og nedsat tjenestetid for folkeskolens tjenestemænd m.fl.) § 18, stk. 1, jfr. § 1, stk. 1, vil en kommunalbestyrelse kunne meddele en tjenestemand tjenestefrihed, såfremt dette må anses for foreneligt med tjenestemandens tarv, men bestemmelserne hjemler ikke tjenestemanden et retligt krav på, at hans ansøgning om tjenestefrihed imødekommes i ethvert tilfælde, hvor en imødekommelse ikke ville være uforenelig med tjenestens tarv. Det er således overladt til vedkommende kommunalbestyrelse at udøve et konkret skøn ved behandlingen af sager af denne art, men et eventuelt afslag må være ledsaget af en begrundelse, således at det kan efterprøves, om afslaget er båret af saglige hensyn.

...«

Om en generel henstilling fra Danida om at bevilge orlov i tilfælde som A's anførte undervisningsministeriet:

»Det kan oplyses, at udenrigsministeriet ... (i) skrivelse af 5. juli 1979 til samtlige ministerier (bortset fra undervisningsministeriet og indenrigsministeriet), har henstillet, at der gives adgang til ekstraordinær tjenestefrihed uden løn til personer, der ønsker at blive udsendt som ekspert under DANIDA.

Undervisningsministeriet har i 1979 udsendt henstilling i overensstemmelse hermed til de under ministeriet hørende institutioner samt til amtsråd og kommunalbestyrelser, for så vidt angår lærere i folkeskolen, der ønsker at virke som udsendte eksperter i udviklingslande.

...

Udenrigsministeriet har senere henstillet, at der vises imødekommenhed over for ansøgninger om tjenestefrihed såvel for personer, der ønsker udsendelse som DANIDA-eksperter, som for disses ægtefæller.

Spørgsmålet om eventuel udsendelse af en supplerende cirkulærskrivelse herom til de kommunale skolemyndigheder beror - under hensyn til igangværende regelsaneringsbestemmelser - på en revision af tjenestefrihedscirkulæret af 22. juni 1976.«

Undervisningsministeriet anførte om sagsbehandlingstiden følgende:

»I denne anledning skal man oplyse, at ministeriet på grund af et meget betydeligt antal presserende arbejdsopgaver i sommeren 1983 ikke så sig i strand til at træffe afgørelse i denne sag før ved skrivelse af 26. juli 1983. Under hensyn til de ganske særlige forhold i denne sag skal man beklage, at afgørelsen ikke forelå på et noget tidligere tidspunkt.

Man er i øvrigt med ombudsmanden ganske enig i, at det er ukorrekt, at det i ministeriets skrivelse af 10. november 1983 til ombudsmanden var anført, at Danmarks Lærerforening først havde ønsket afgørelsen truffet i uge 30.«

Jeg udtalte følgende i en skrivelse til A: »Deres klage vedrører:

- 1) sagsbehandlingstiden, og
- 2) afgørelsen om afslag på Deres ansøgning om, at Deres tjenestefrihed blev forlænget med perioden fra den 1. august 1983 til den 31. juli 1984.

ad 1):

Det fremgår af sagen, at undervisningsministeriet den 8. maj 1983 modtog Danmarks Lærerforenings skrivelse af 5. maj 1983, at ministeriet den 19. maj 1983 anmodede Vejle amtskommune om en udtalelse snarest belejligt, at Vejle amtskommune den 9. juni 1983 afgav udtalelse til ministeriet, hvorefter undervisningsministeriet traf afgørelse i sagen med skrivelsen af 26. juli 1983.

Jeg er enig med undervisningsministeriet i, at det er beklageligt, at ministeriets afgørelse - under hensyn til de ganske særlige forhold i Deres tilfælde - ikke forelå på et tidligere tidspunkt.

Jeg har gjort undervisningsministeriet bekendt med min opfattelse.

ad 2):

§ 1, stk. 1, og § 18, stk. 1, i undervisningsministeriets cirkulære nr. 138 af 22. juni 1976 om tjenestefrihed og nedsat tjenestetid for folkeskolens tjenestemænd m.fl. har følgende indhold:

§ 1, stk. 1:

»Såfremt det er foreneligt med tjenestens tarv, kan en tjenestemand opnå tjenestefrihed uden løn i en på forhånd fastsat periode af mindst 1 måneds varighed. Perioden kan ikke overstige 3 år, jfr. dog § 18. ...«

§ 18, stk. 1:

»Tilladelse til tjenestefrihed og nedsat tjenestetid meddeles af kommunalbestyrelsen, for tjenestemænd ved amtskommunens skolevæsen af amtsrådet. Tilladelse til tjenestefrihed uden løn ud over 3 år meddeles dog af undervisningsministeriet efter forud indhentet godkendelse fra finansministeriet. ...«

Cirkulærets bestemmelser er fastsat i henhold til § 58 i loven om tjenestemænd i staten, folkeskolen og folkekirken (lov nr. 291 af 18. juni 1969 med senere ændringer), der i stk. 1 indeholder følgende bestemmelse:

§ 58, stk. 1:

»Vedkommende minister eller den, han bemyndiger dertil, kan give en tjenestemand tjenestefrihed uden løn i en på forhånd fastsat periode af mindst én måneds varighed. Uden samtykke fra ministeren for statens lønnings- og pensionsvæsen kan perioden ikke overstige 3 år. Perioden fradrages ved beregning af lønanciennitet.«

Der er ikke i forarbejderne til den nævnte bestemmelse i tjenestemandsløven angivet vejledning om de kriterier, som myndighederne kan inddrage ved afgørelsen af, om en tjenestemand skal bevilges tjenestefrihed uden løn.

Imødekomme af ansøgninger om tjenestefrihed uden løn efter § 1, stk. 1, i det nævnte cirkulære nr. 138 af 22. juni 1976 forudsætter, at tjenestefriheden er forenelig med tjenestens tarv. Cirkulæret indeholder ingen nærmere angivelse af indholdet af begrebet »tjenestens tarv«. Som nævnt i undervisningsministeriets skrivelse af 3. september 1984 har ministeriet i cirkulærskrivelse af 29. oktober 1979 til amtsråd og kommunalbestyrelser henstillet, at der i videst muligt omfang vises imødekommenhed over for ansøgninger om tjenestefrihed fra tjenestemænd med henblik på at kunne virke som udsendte eksperter i udviklingslande. Udenrigsministeriet har i skrivelse af 26. februar 1982 til undervisningsministeriet endvidere anmodet om at vise imødekommenhed over for ansøgninger om tjenestefrihed fra ægtefællerne til eksperter, der udsendes af Danida. Udenrigsministeriet har samtidig anmodet om, at under-

visningsministeriet ved henvendelse til de under ministeriet hørende styrelser henstiller, at disse i videst muligt omfang stiller sig positive over for sådanne ansøgninger såvel for de udsendte eksperter som disses ægtefæller.

For så vidt angår tjenestefrihed til lærere, der udsendes som eksperter af Danida som led i Danmarks deltagelse i det internationale udviklingsarbejde, må jeg lægge til grund, at det er undervisningsministeriets (og udenrigsministeriets) generelle opfattelse, at sådanne ansøgninger i videst muligt omfang bør imødekommes.

Med hensyn til spørgsmålet om tjenestefrihed til ægtefæller til eksperter, som udsendes af Danida, må jeg endvidere lægge til grund, at det er udenrigsministeriets opfattelse, at også sådanne ansøgninger af hensyn til gennemførelsen af Danmarks bistandssamarbejde og humanitært hjælpearbejde i videst muligt omfang bør vises imødekommethed.

Det står mig ikke ganske klart, om undervisningsministeriet er enig heri. Undervisningsministeriets udtalelse i skrivelsen af 3. september 1984, hvorved ministeriet anførte, at spørgsmålet om eventuel udsendelse af en kommende henstilling til de kommunale skolemyndigheder (om ansøgninger om tjenestefrihed for ægtefæller til eksperter, der udsendes af Danida) under hensyn til igangværende regelsaneringsbestræbelser beror på en revision af tjenestefrihedscirkulæret af 22. juni 1976, efterlader dog det indtryk, at undervisningsministeriet er enig i, at også sådanne ansøgninger bør vises imødekommethed i videst muligt omfang.

Med de således foreliggende oplysninger og på baggrund af den foreliggende sag, jfr. nedenfor, er det efter min opfattelse mindre heldigt, at undervisningsministeriet - som jeg må forstå - af formelle grunde ikke (endnu) har taget stilling til udenrigsministeriets henstilling i skrivelsen af 26. februar 1982 om tjenestefrihed til ægtefæller til eksperter, som udsendes af Danida, og har meddelt ministeriets stillingtagen til (bl.a.) de kommunale skolemyndigheder.

Jeg bemærker herved, at en henstilling fra undervisningsministeriet til (bl.a.) de kommunale skolemyndigheder om, at ansøgninger om tjenestefrihed for ægtefæller til eksperter, som udsendes af Danida, i videst muligt omfang bør vises imødekommethed, efter min opfattelse vil indebære en retlig begrænsning i de kommunale skolemyndigheders adgang til at afslå sådanne ansøgninger - til de tilfælde, hvor imødekommelse af tjenestefrihedsansøgninger skønnes at være uforenelig med tjenestens tarv. Jeg henviser herved til, at undervisningsministeriets kompetence til at give en tjenestemand tjenestefrihed uden løn i en periode på ikke over 3 år, i medfør af tjenestemandenslovens § 58, stk. 12, er delegeret til kommunalbestyrelsen, hvilket indebærer, dels at undervisningsministeriet bevarer kompetencen til at ændre de afgørelser, der træffes, i samme omfang, som hvis ministeriet selv havde truffet afgørelserne, dels at under-

visningsministeriet kan fastsætte retningslinier for hvilke hensyn, der bør indgå ved afgørelsen af en ansøgning om tjenestefrihed.

Jeg har gjort undervisningsministeriet bekendt med min opfattelse.

Jeg har samtidig meddelt undervisningsministeriet, at jeg må finde det ønskeligt, at ministeriet snarest over for (bl.a.) de kommunale skolemyn- digheder tager stilling til udenrigsministeriets henstilling i skrivelsen af 26. februar 1982.

Ved min bedømmelse af undervisningsministeriets afgørelse i skrivelsen af 26. juli 1983, hvorved ministeriet ikke fandt grundlag for at kritisere Gedved kommunes og Vejle amtsråds afgørelser om afslag på Deres ansøgninger om tjenestefrihed, må jeg lægge til grund,

at Gedved kommune efter kommunens afslag i skrivelsen af 2. marts 1983 på Deres ansøgning om forlængelse af orlov modtog udenrigsmini- steriets anmodning i skrivelse af 6. april 1983 om imødekommelse af De- res ansøgning om tjenestefrihed,

at Gedved kommune i skrivelsen af 3. maj 1983 meddelte udenrigsmini- steriet, at kommunen fastholdt sit afslag på Deres ansøgning,

at undervisningsministeriet under behandlingen af sagen i ministeriet - foruden udenrigsministeriets generelle henstilling i skrivelsen af 26. fe- bruar 1982 - havde modtaget en konkret henstilling fra udenrigsministeri- et, jfr. udenrigsministerens skrivelse af 17. maj 1983 til Deres ægtefælle om imødekommelse af Deres ansøgning om yderligere et års tjenestefri- hed.

Under disse omstændigheder finder jeg, at det havde været ønskeligt, om undervisningsministeriet, da ministeriet blev bekendt med sagen i begyndelsen af maj 1983, havde gjort Gedved kommune bekendt med, at det også - hvad jeg med de foreliggende oplysninger går ud fra - var undervisningsministeriets opfattelse, at den bagvedliggende årsag til De- res ansøgning om tjenestefrihed medførte, at ansøgningen skulle vises imødekommenhed i videst muligt omfang, jfr. udenrigsministeriets gene- relle henstilling i skrivelsen af 26. februar 1982, og anmodet om Gedved kommunes begrundede stillingtagen til, om dette gav kommunen anled- ning til at ændre afgørelsen om afslag på Deres ansøgning om tjeneste- frihed.

Jeg har gjort undervisningsministeriet bekendt med min opfattelse.

Jeg har ikke fundet tilstrækkelig anledning til nu at foretage videre i den foreliggende sag.

Jeg har sendt udenrigsministeriet kopi af min skrivelse til ministeriets ori- enterings.»

Supplerende oplysninger om sagen

Efter at undervisningsministeriet foranlediget af min henstilling havde udarbejdet et udkast til en cirkulærskrivelse om tjenestefrihed til ægtefæller til eksperter, som udsendes af Danida, blev sagen sat i bero, idet det over for undervisningsministeriet blev oplyst, at finansministeriet overvejede at udsende et cirkulære om tjenestefrihed.

Ved cirkulære nr. 99 af 12. september 1985 har finansministeriet herefter fastsat regler om visse former for tjenestefrihed til ansatte i staten, folkeskolen og folkekirken.

Med skrivelse af 9. oktober 1985 har undervisningsministeriet til alle amtsråd og kommunalbestyrelser udsendt det nævnte cirkulære og henstillet, at der i videst muligt omfang vises imødekommenhed over for ansøgninger om tjenestefrihed med det anførte sigte.

Jeg meddelte herefter undervisningsministeriet, at jeg havde taget det oplyste til efterretning.